

ikke er nogen anden Vej for Landbruget at gaa end at naa til Fællesdrift. Landboerne klage jo over, at de ikke kunne faa Folk til at udføre deres Arbejde, at de ikke kunne faa Tyende, at de ikke kunne faa Mælkepiger osv. Men det er i Virkeligheden ikke saa underligt. Naar man ser paa de Kaar, der bydes Tyendet mange Steder, er det ikke saa underligt, at Folk betakke sig for at gaa ind under Tyendeloven. Jeg synes, det er meget naturligt, at Tjenestpiger vægre sig ved at tage Plads ude paa Landet, og at det bliver vanskeligere og vanskeligere at skaffe den nødvendige Arbejdskraft til Veje. Men under disse Forhold siger jeg, at en saadan Gaard paa 120 Tdr. Land, der havde 12 arbejdskraftige Mænd til sin Raadighed, og som havde alle Betingelser for at give et godt Udbytte, vilde være ude over mange af de Vanskeligheder, som Gaarde af lignende Størrelse have at kæmpe med. Det er derfor beklageligt, at den højtærede Minister har stillet sig imod dette Forslag, som ellers muligt kunde være bleven realiseret. Da min Plan altsaa ikke har kunnet lade sig gennemføre, har jeg sluttet mig til de Forslag, som ellers ere stillede. Jeg er glad ved, at disse to Gaarde ikke ere bleven bortsolgte fra Statskassen, saa have vi jo Lov til, naar denne Sag atter kommer frem, at tænke paa, hvad der da skal gøres. Jeg kan altsaa slutte mig til de Indstillinger, der ere gjorte, og til de Udtalelser, den ærede Ordfører fremkom med om denne Sag.

Meyer: Den ærede Ordfører talte meget alvorlig og diplomatisk, da han var inde paa Spørgsmaalet om socialistisk Fællesdrift. Det forekommer mig dog, at han i Slutningen af sin Tale havde ondt ved at undertrykke et lille Smil. Jeg gaar da ud fra, at man fra den Side ikke har haft virkelig Tro paa, at Socialdemokraterne, om de havde faaet Lejlighed til at etablere Fællesdrift, vilde have haft Held med sig. Imidlertid tror jeg, de ærede Herrer noget have misforstaaet, hvad Socialismen egentlig er. De saa aabenbart i dette et Eksperiment, et Forsøg paa at etablere Socialismen paa et større Jordareal. Naar Forsøget saa mislykkedes, skulde dermed være konstateret, at denne Teori ikke lader sig gennemføre i Praksis. Men et saadant Forsøg beviser intet. Man har foranstaltet langt større Forsøg paa at gennemføre Socialisme og Kommunisme, Forsøg, der for en væsentlig Del ere strandede, og for en ringe

Del lykkedes. Jeg vil imidlertid lige saa lidt i de strandede Forsøg se Beviset for, at Socialismen er urealisabel, som jeg i de Forsøg, der ere lykkedes, vil se Beviset for, at den socialistiske Teori er mulig. For mig staar det ingenlunde som noget afgørende for den socialistiske Teoris Rigtighed, om Fællesdrift kan realiseres paa et mindre Omraade eller ikke under de nuværende Samfundsforhold, hvor Betingelserne ikke foreligge saaledes, som de vilde kom til at foreligge, naar vi i Stedet for Eksperiment sætte Udvikling. Det, jeg mener, bør fremhæves under Debatten om denne Sag, er, at det afgørende vil være, om den socialistiske Politik virkelig ejer saadanne Betingelser, at den en Gang, i Kraft af selve Udviklingen, vil kunne overtage Ledelsen af de økonomiske Anliggender. Det er ret nødvendigt netop ved Debatten om denne Sag at fremhæve dette, fordi jeg ønsker at skaane Socialismens aabenbare og skjulte Modstandere for den Fejltagelse, at de i et realiseret, men hurtigt mislykket Forsøg vilde se et Bevis for, at vor Ide var slaaet fejl.

I øvrigt vil jeg pege paa, hvad der er de Herrer bekendt, at den Udvikling, hvortil vi ere naaede i vort Landbrug, er ikke en Tilstand, der har været fra Arilds Tid. Landbruget saavel som Industrien har udviklet sig til et vist Trin, der maaske atter vil udvikle sig til noget nyt. Vi ere gaaede fra Fællesdrift over til Selvejendomsprincippet, hvor man igen har fjernet sig noget fra det gamle Gaardmandsbrug over til det, som man kalder Andelsdrift. Men Andelsdrift staar sandelig for mig som et lille Skridt i Retning af Fællesskab, og jeg vil tillade mig at henlede de ærede Landbrugerens Opmærksomhed paa, at der er Folk fra deres egen Kreds, som have fremdraget, hvorledes man ogsaa paa Jorddyrkingens Omraade kunde tænke sig at naa over i en Tilstand, hvor Fællesdrift kunde blive etableret. I det høje Ting oven over os sidder der netop en saadan Repræsentant, som baade i Ord og i Avisartikler ved flere Lejligheder har hævdet Nødvendigheden af at komme bort fra den nuværende Form for Jorddyrking, hvis Jorddyrkingen skulde være rentabel, og over til en fuldkomnere Form, der maatte nærme sig i væsentlig Grad til det, Socialdemokraterne kalde Fællesdrift. Naar man taler om, at det lille Jordbrug betaler sig bedst, er det vistnok rigtigt, men det er kun, fordi Menneskene lægge deres personlige Arbejdskraft i Jorddyrkingen. Der, hvor man vil gøre et stort Jordstykke